

DZIECI I MŁODZIEŻ W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W LATACH 2002-2008

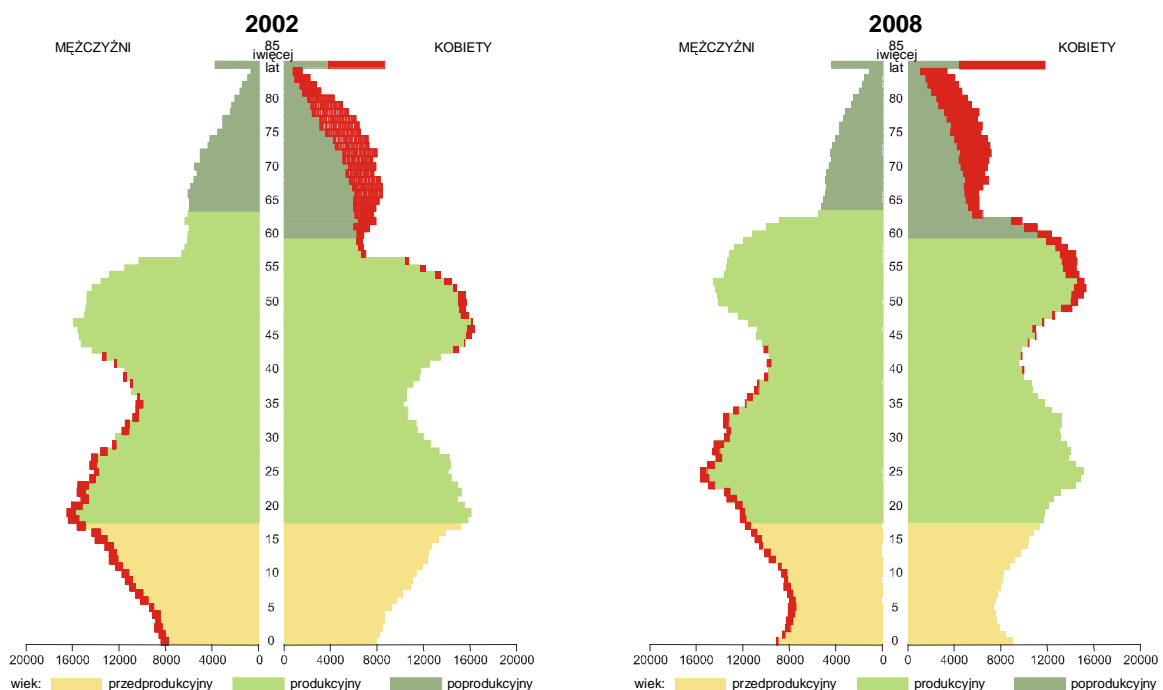
Informacja przygotowana z okazji 20. rocznicy przyjęcia przez Zgromadzenia Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych Konwencji o Prawach Dziecka

Demografia

Liczba ludności województwa zachodniopomorskiego na koniec grudnia 2008 r. wyniosła 1693,0 tys. osób, co stanowiło 4,4% ludności kraju i ulokowało województwo na 11 miejscu w Polsce. Od 2002 r. liczba ludności województwa zmniejszała się. Dopiero po sześciu latach, w 2008 r. odnotowano przyrost rzeczywisty ludności. Ubytki rzeczywiste ludności spowodowały, że w 2008 r. było o 4,8 tys. mieszkańców mniej niż w 2002 r. Na spadek liczby ludności w analizowanym okresie wpłynęło przede wszystkim pogłębiające się ujemne saldo migracji, którego nie był w stanie zrekompenzować niski przyrost naturalny. Sukcesywnie malała liczba ludności w miastach. W 2008 r. ludność miejska stanowiła 68,8% (wobec 69,4% w 2002 r.). Gęstość zaludnienia w województwie była mniejsza niż średnio w kraju i wyniosła w 2008 r. – 74 osoby na km².

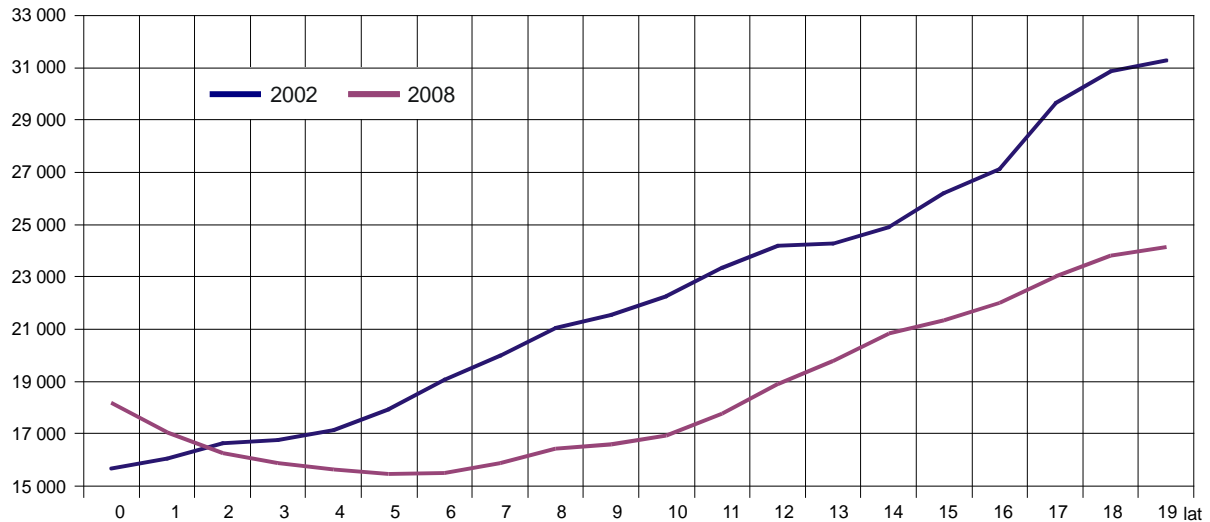
W badanym okresie występowała przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. Udział kobiet w ludności ogółem w 2008 r. stanowił 51,5% (o 0,2 pkt. proc. więcej niż w 2002 r.). Na 100 mężczyzn w 2002 r. przypadało 105 kobiet, a w 2008 r. – 106. Współczynnik feminizacji uzależniony był od wieku. W grupie wiekowej 0-24 lata występowała liczebna przewaga mężczyzn. Dla tej grupy wieku w 2008 r., podobnie jak w 2002 r. przypadało 95 kobiet na 100 mężczyzn.

Ludność według płci i wieku w województwie zachodniopomorskim

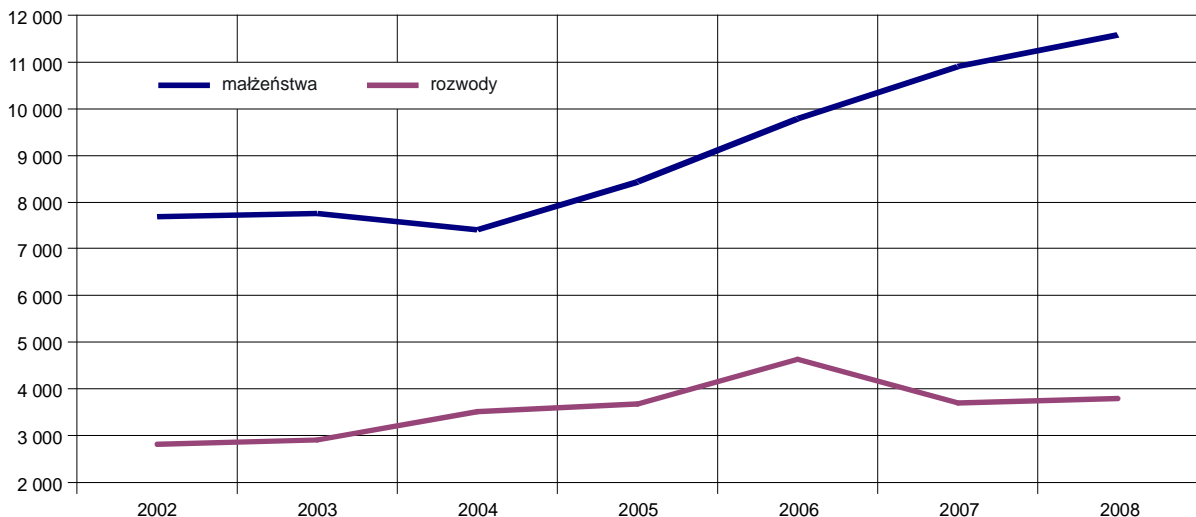
Wyraźnie widoczny jest proces starzenia się społeczeństwa. W 2008 r. udział ludności w grupie wiekowej 0-24 lata wyniósł 30,1%, co oznacza spadek o 4,7 pkt. proc. w stosunku do 2002 r. W latach 2002-2008 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszał się, natomiast w pozostałych grupach wzrastał. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost liczby dzieci poniżej 1 roku życia – o 2,5 tys. w stosunku do 2002 r.

Ludność według wieku w województwie zachodniopomorskim

W latach 2002–2008 zaobserwowano wzrost liczby zawieranych małżeństw. W 2008 r. zawarto 11,6 tys. małżeństw, tj. o 3,9 tys. (50,5%) więcej niż w 2002 r. Spadła liczba zawieranych małżeństw wyznaniowych ze skutkami cywilnymi. W roku 2008 udział małżeństw wyznaniowych stanowił 60,3% ogólnej liczby zawartych małżeństw (wobec 61,8% w 2002 r.). W latach 2002-2008 wyraźnie zwiększył się wiek zawierania małżeństw. W 2008 r. kobiety wstępowały w związek małżeński najczęściej w wieku 25-29 lat (37,2%) oraz 20-24 lat (32,6%), większość mężczyzn natomiast w wieku 25-29 lat (40,7%).

Małżeństwa i rozwody w województwie zachodniopomorskim

W 2008 r. rozwiązano 10,6 tys. małżeństw. W 64,2% przyczynę stanowiła śmierć współmałżonka, natomiast w 35,8% – rozwód.

W 2008 r. rozwiodło się 3,8 tys. par małżeńskich. Rozwody orzeczone w miastach stanowiły 82,7% ogólnej liczby. Niemal w 41% rozwody dotyczyły małżeństw bez dzieci, 38,0% to małżeństwa z 1 dzieckiem, 17,1%, 3,0% i 1,0% to odpowiednio małżeństwa z 2, 3, 4 i więcej dzieci. W przypadku małżeństw posiadających wspólnie małoletnie dzieci na utrzymaniu, władzę rodzicielską w 61% przypadków przydzielono matce, 31,8% – razem matce i ojcu, a 5,1% – ojcu. Rodzinie zastępczej lub placówce wychowawczej dziecko powierzono w 0,7% przypadków.

ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNICH DZIECI W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2008
OGÓŁEM	2811	3784
małżeństwa bez dzieci	1115	1 548
małżeństwa z 1 dzieckiem	1100	1 439
małżeństwa z 2 dzieci	480	648
małżeństwa z 3 dzieci	92	113
małżeństwa z 4 dzieci i więcej	24	36

W 78% spraw rozwodowych nie orzekano o winie. Najczęstszą przyczyną rozwodu jako wyłączną, była niezgodność charakterów (19,7%), następnie niedochowanie wierności małżeńskiej (13,9%) oraz nadużywanie alkoholu (6,3%).

W województwie zachodniopomorskim w latach 2002–2008, poza rokiem 2003, obserwowano powolny wzrost liczby urodzeń. W 2008 r. urodziło się 18,2 tys. dzieci, z tego 65,7% w miastach. W 62,3% były to urodzenia małżeńskie (w 2002 – 69,3%) i odsetek ten był wyższy w miastach niż na wsi.

Przesuwa się wiek kobiet rodzących dzieci. W 2002 r. najwięcej dzieci rodziły matki w wieku 20-24 lat, a od 2003 r. – w wieku 25-29 lat. W 2008 r. odsetek matek rodzących w grupie wiekowej 25-29 lat wyniósł 35,0%. Niemal co piąta rodząca kobieta była w wieku 25-29 lat i rodziła po raz pierwszy.

Płodność kobiet w wieku 15-49 lat wzrastała od 34,6 w 2002 r. do 42,7 w roku 2008. Największa płodność charakteryzowała kobiety w wieku 25-29 lat (w 2008 r. – 90,6). W omawianym okresie pomimo rosnącej liczby urodzeń poziom reprodukcji nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Współczynnik dzietności kobiet w roku 2008 wyniósł 1,38. O optymalnym poziomie można mówić, gdy na jedną kobietę w wieku 15-49 lat przypada dwoje dzieci. Współczynnik dynamiki demograficznej osiągnął wartość 1,11 i świadczy o rekompensowaniu zgonów urodzeniami, choć jest to bardzo mała nadwyżka.

Liczba zgonów w województwie w 2008 r. wyniosła 16,3 tys. Współczynnik zgonów rósł od 8,8‰ w 2002 r. do 9,7‰ w 2008 r. Zgony w miastach stanowiły 68,9% ogólnej liczby. W 2008 r. zgony osób w wieku 0-24 lata stanowiły 1,9% ogólnej liczby zgonów.

ZGONY WEDŁUG GRUP WIEKU W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

GRUPY WIEKU	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
OGÓŁEM 0-24	387	364	345	333	343	346	307
0	106	122	125	114	108	126	93
1 – 4	29	21	24	18	20	19	23
5 – 9	21	19	18	9	12	17	13
10 – 14	25	27	14	26	22	20	16
15 – 19	94	67	57	61	69	62	65
20 – 24	112	108	107	105	112	102	97

W 2008 r. liczba zgonów niemowląt wyniosła 93, z tego 60 w miastach i 33 na wsi. Zgony chłopców stanowiły 57% ogólnej liczby zgonów niemowląt. Z ogólnej liczby zgonów niemowląt 48,4% stanowią zgony w pierwszych sześciu dniach życia dziecka, zgony noworodków, które nie przeżyły miesiąca stanowiły 68,9%.

W latach 2002-2008 pogłębiła się niekorzystna sytuacja województwa w zakresie migracji ludności, która przyczyniła się do spadku liczby ludności. W 2008 r. napływ ludności na pobyt stały wyniósł 21,2 tys. osób, a odpływ 22,6 tys. osób. Saldo migracji na pobyt stały ogółem wyniosło minus 1,4 tys. Podobnie jak we wcześniejszych latach rok 2008 charakteryzował się dodatnim saldem migracji na wsi (1070 osób).

W przypadku migracji wewnętrznych dzieci i młodzież w wieku 0-24 lat stanowiły 38% napływu i odpływu migracyjnego wśród ogólnej liczby migrujących. Dzieci w wieku do 4 lat oraz młodzież w wieku 20-24 lat stanowiły ponad 28% napływu i odpływu subpopulacji.

MIGRACJE WEWNĘTRZNE NA POBYT STAŁY LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU MIGRANTÓW W 2008 R. W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

GRUPY WIEKU	Napływ migracyjny			Odpływ migracyjny			Saldo migracji ogółem
	ogółem	z miast	ze wsi	ogółem	z miast	ze wsi	
OGÓŁEM	20484	12696	7788	21635	12249	9386	-1151
0 – 24 lata	7809	4480	3329	8244	4403	3841	-435
0 – 4 lata	2217	1270	947	2350	1263	1087	-133
0	566	322	244	581	298	283	-15
5 – 9	1489	851	638	1529	804	725	-40
10 – 14	1012	630	382	1049	523	526	-37
15 – 19	937	591	346	1011	473	538	-74
20 – 24	2154	1138	1016	2305	1340	965	-151

Migracje zagraniczne na pobyt stały wskazują na przewagę wyjazdów. W 2008 r. liczba imigrantów wyniosła 721, natomiast emigrantów 986, tym samym saldo migracji zagranicznych wyniosło minus 265 osób. Za granicę częściej wyjeżdżali mężczyźni (55,9% emigrujących). Podobnie jak w przypadku migracji wewnętrznych subpopulacja osób w wieku 0-24 lat stanowiła dominującą grupę w migracjach zagranicznych. Zjawisko to dotyczy emigracji i imigracji. Z ogólnej liczby migrujących poza granicę kraju odsetek ten wyniósł odpowiednio: 37,9 i 46,0. Osoby w wieku 20-24 lat stanowiły 36,9% emigrujących subpopulacji, a co piąta wyjeżdżająca na stałe osoba była w wieku 15-19 lat.

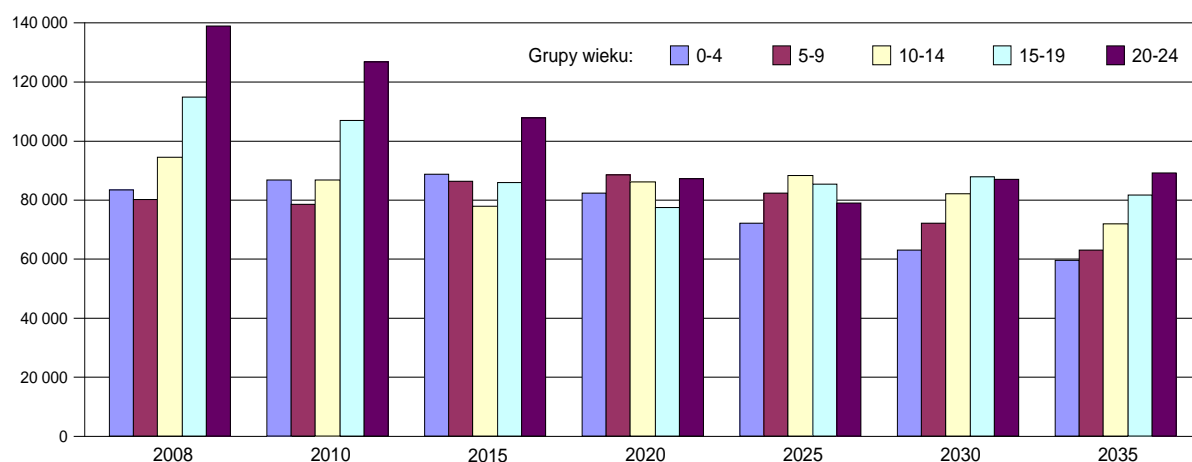
MIGRACJE LUDNOŚCI W WIEKU 0 – 24 LAT W 2008 R. W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem			Miasta			Wieś		
	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety	razem	męż- czyźni	kobiety
Migracja	721	404	317	605	332	273	116	72	44
0 – 24 lata	332	188	144	257	136	121	75	52	23
0 – 4 lat	196	104	92	148	72	76	48	32	16
0	144	76	68	106	49	57	38	27	11
5 – 9	16	8	8	12	5	7	4	3	1
10 – 14	16	9	7	15	9	6	1	0	1
15 – 19	25	11	14	18	7	11	7	4	3
20 – 24	79	56	23	64	43	21	15	13	2
Emigracja	986	551	435	824	455	369	162	96	66
0 – 24 lata	374	243	131	291	184	107	83	59	24
0 – 4 lat	53	31	22	48	29	19	5	2	3
5 – 9	60	27	33	45	19	26	15	8	7
10 – 14	47	30	17	38	23	15	9	7	2
15 – 19	76	63	13	54	44	10	22	19	3
20 – 24	138	92	46	106	69	37	32	23	9

Wśród osób przybywających na stałe do kraju, dzieci i młodzież poniżej 19 roku życia stanowiły 35,1% ogólnej liczby imigrujących, natomiast wśród osób wyjeżdżających na stałe – 23,9%. Zjawisko takie może świadczyć o migracjach rodzinnych.

Prognozy na kolejne dekady wskazują na pogarszanie się sytuacji demograficznej województwa zachodniopomorskiego. Liczba ludności w wieku 0-24 lat będzie się sukcesywnie zmniejszać i w 2035 r. wyniesie 364,2 tys. tj. o ponad 145,8 tys. mniej niż w 2008 r.

Prognoza ludności według grup wieku w województwie zachodniopomorskim

Opieka nad dziećmi i młodzieżą

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 dominującym typem rodziny w województwie zachodniopomorskim były małżeństwa z dziećmi (250,3 tys.). Stanowiły one 52,8% wszystkich rodzin. Odsetek małżeństw z dziećmi był większy na wsi (57,3%) niż w mieście (51,0%).

RODZINY WEDŁUG TYPÓW W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM W 2002 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	W tysiącach	W odsetkach
OGÓŁEM	473,7	100,0
Małżeństwa bez dzieci	105,0	22,2
Małżeństwa z dziećmi	250,3	52,8
Partnerzy bez dzieci	6,6	1,4
Partnerzy z dziećmi	10,9	2,3
Samotne matki	89,9	19,0
Samotni ojcowie	11,0	2,3
Miasta	335,6	100,0
Małżeństwa bez dzieci	78,4	23,4
Małżeństwa z dziećmi	171,2	51,0
Partnerzy bez dzieci	4,9	1,5
Partnerzy z dziećmi	6,8	2,0
Samotne matki	66,3	19,7
Samotni ojcowie	8,1	2,4
Wieś	138,0	100,0
Małżeństwa bez dzieci	26,5	19,2
Małżeństwa z dziećmi	79,0	57,3
Partnerzy bez dzieci	1,7	1,2
Partnerzy z dziećmi	4,2	3,0
Samotne matki	23,6	17,1
Samotni ojcowie	3,0	2,2

Drugim pod względem liczebności typem rodziny były małżeństwa bez dzieci. W 2002 r. stanowiły one 22,2% wszystkich rodzin w województwie. Ich odsetek w miastach (23,4%) był wyższy niż na wsi (19,2%). Zbiorowość małżeństw bez dzieci stanowiły przede wszystkim małżeństwa starsze, których dzieci już się usamodzielniały lub założyły własne rodziny, a także część młodych małżeństw, które jeszcze nie miały dzieci. W NSP 2002 spisano 17,5 tys. par tworzących związki partnerskie, z tego 66,9% mieszkało w miastach, a pozostałe na wsi. Większość tych par (62,3%) miała dzieci. W miastach partnerzy z dziećmi stanowili 58,1%, a na wsi – 71,2% omawianych par.

Liczba matek z dziećmi w województwie zachodniopomorskim wynosiła ogółem 89,9 tys., z tego w miastach 66,3 tys., na wsi – 23,6 tys. Na powstawanie rodzin niepełnych (tzn. z jednym rodzicem i dziećmi) miały wpływ różne czynniki: rozpad rodzin na skutek zgonu współmałżonka, rozwodu lub separacji, macierzyństwa bez zawierania związku małżeńskiego i bez pozostawania w związku partnerskim. W części przypadków rodzinę niepełną tworzyły osoby dojrzałe lub starsze mieszkające razem, np. ze względu na sprawowanie opieki przez dziecko nad rodzicem. Najmniej było rodzin typu ojciec z dziećmi – ogółem 11,0 tys., z tego w miastach 8,0 tys. na wsi 3,0 tys.

W rodzinach wyłonionych spośród osób wchodzących w skład gospodarstw domowych spisano 622,4 tys. dzieci. W miastach żyło 405,3 tys., a na wsi 217,1 tys. dzieci. Na utrzymaniu rodzin było 480,3 tys. dzieci w wieku poniżej 25 lat, z tego 311,0 tys. w miastach i 169,3 tys. na wsi. Przeciętna liczba dzieci na utrzymaniu wynosiła w 2002 r. 1,71 dzieci, w tym w rodzinach małżeństw z dziećmi – 1,79 dzieci, a w rodzinach partnerów – 1,74. Przeciętna liczba dzieci na utrzymaniu w rodzinach niepełnych – w przypadku matek z dziećmi wynosiła 1,46 dzieci, a w przypadku ojców z dziećmi – 1,37.

Największa liczba dzieci w wieku 0-24 lata pozostających na utrzymaniu (373,6 tys.) żyła w rodzinach typu małżeństwo z dziećmi. Stanowiły one 77,8% ogółu dzieci pozostających na utrzymaniu (w miastach 76,0%, a na wsi 81,1% dzieci). Drugim typem rodzin pod względem liczby dzieci były rodziny samotnych matek – pozostawało w nich na utrzymaniu 17,1% dzieci w wieku 0-24 lat. W rodzinach partnerów pozostawało 3,6% dzieci, a samotnych ojców – 1,6%. Rodziny z 1 dzieckiem stanowiły 50,4%, z 2 dziećmi – 35,1%, a z trojgiem lub większą liczbą dzieci – 14,5% omawianych rodzin.

Rodzina zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Rodziny zastępcze dzielą się na: spokrewnione i niespokrewnione z dzieckiem, zawodowe niespokrewnione z dzieckiem: wielodzietne, specjalistyczne, o charakterze pogotowia rodzinnego.

Rodzinę zastępczą mogą utworzyć zarówno małżeństwa, jak i osoby samotne. Według stanu w końcu grudnia 2008 r. 60,3% opiekunów zastępczych to małżeństwa, a 39,7% to osoby samotne (w 2002 r. odpowiednio 57% i 43%).

W końcu 2008 r. najwięcej było rodzin, które miały na wychowaniu jedno dziecko – 72,1% (w 2002 r. 76,4%). Odsetek rodzin, które przyjęły czworo i więcej dzieci wyniósł 4,4% (w 2002 r. 4,6%).

W końcu grudnia 2008 r. w województwie zachodniopomorskim funkcjonowało 2450 rodzin zastępczych (o 262 rodziny więcej niż w 2002 r.), w których opieką objętych było 3580 dzieci (w 2002 r. – 2938). Rodziny spokrewnione z dzieckiem stanowiły w 2008 r. 83,1% ogółu rodzin zastępczych, w których wychowywało się 74,6% wszystkich dzieci umieszczonych w tego typu rodzinach. Rodziny niespokrewnione z dzieckiem stanowiły 14,3% ogólnej liczby rodzin zastępczych, a rodziny zawodowe – 11,1%.

Wśród rodzin zawodowych najliczniej (59,3%) reprezentowany był typ rodziny wielodzietnej. Duży odsetek stanowiły również rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego (35,4%). Najmniejszy odsetek stanowiły rodziny specjalistyczne (0,6%).

W końcu 2008 r. we wszystkich rodzinach zastępczych w województwie przebywało 3754 podopiecznych, w tym 174 powyżej 18 roku życia. Wśród wychowanków niepełnoletnich największą grupę stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat (42%) oraz 14-18 lat (37%), a najmniejszą w wieku 0-3 lata (9,8%).

W 2008 r. do rodzin zastępczych trafiło po raz pierwszy w życiu 631 dzieci, przy czym dla 58,8% z nich byli to krewni. W końcu grudnia 2008 r. w rodzinach zastępczych 268 niepełnoletnich wychowanków posiadało orzeczenie o niepełnosprawności, a 190 było sierotami.

W ciągu 2008 r. rodziny zastępcze opuściło 441 wychowanków do 18 roku życia. Z liczby tej 31,5% powróciło do rodzin naturalnych, 28,1% umieszczono w innej rodzinie, 18,6% trafiło do placówki opiekuńczej, 18,6% przekazano do adopcji.

RODZINY ZASTĘPCZE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
RODZINY ZASTĘPCZE OGÓLEM	2188	2237	2245	2317	2376	2387	2450
na wsi	626	623	617	650	669	705	732
dzieci do 18 roku życia	2938	2991	3001	3135	3380	3479	3580
dzieci w wieku 0-3 lat	238	271	287	277	327	336	351

Placówki opiekuńczo-wychowawcze mają za zadanie zapewnić dzieciom całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokajać jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewniać korzystanie z przysługujących na podstawie przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

W końcu grudnia 2008 r. w województwie zachodniopomorskim funkcjonowało 410 placówek wspierających funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodzin. Całodobową opiekę zapewniały 33 placówki, z których 39,4% to ośrodki socjalizacyjne, 36,4% – rodzinne, a 21,2% – placówki wielofunkcyjne. Najmniejszy odsetek stanowiły placówki interwencyjne (3,0%).

W porównaniu z 2004 r. liczba placówek całodobowych w województwie zwiększyła się o 3,0%, a największy wzrost (sześciokrotny) dotyczył placówek wielofunkcyjnych. Zwiększyła się także (o połowę) liczba placówek rodzinnych. Zmniejszyła się natomiast liczba placówek interwencyjnych (o 66,7%) i socjalizacyjnych (o 35,0%).

W stosunku do 2004 r. zwiększyła się w województwie liczba placówek wsparcia dziennego. W 2008 r. istniały 377 takie ośrodki, wśród których 97,3% stanowiły placówki opiekuńcze, a 2,7% – specjalistyczne.

W końcu grudnia 2008 r. w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 1136 wychowanków (o 14,6% mniej niż w 2004 r.), z czego 46,2% w placówkach socjalizacyjnych.

W końcu 2008 r. największą grupę wśród wychowanków placówek całodobowych stanowiły osoby w wieku 7–13 lat (39,6%) oraz w wieku 14–16 lat (31,7%). W placówkach tych pozostawały także 44 osoby pełnoletnie, które kontynuowały naukę. W końcu 2008 r. wśród wychowanków placówek całodobowych sieroty stanowiły 0,1%, a półsieroty – 18,3% (w 2004 r. odpowiednio 1,4% i 15,6%).

W ciągu 2008 r. do placówek wsparcia dziennego trafiło 9440 wychowanków. Z liczby tej 60,9% zostało objętych opieką placówek opiekuńczych. W 2008 r. 528 wychowanków do 18 roku życia opuściło całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym najwięcej (72,0%) placówki wielofunkcyjne, a najmniej (0,8%) placówki rodzinne. Spośród dzieci, które opuściły wymienione placówki 31,8% powróciło do rodziny naturalnej, 19,0% znalazło nową rodzinę dzięki adopcji, a 11,6% umieszczono w rodzinach zastępczych.

PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008
Placówki socjalizacyjne i rodzinne	
placówki socjalizacyjne	
placówki ogółem	13
miejsca ogółem	490
wychowankowie ogółem	525
wychowankowie sieroty	13
wychowankowie półsieroty	102
wychowankowie małoletnie matki	3
wychowankowie w wieku 0-3 lat	34
placówki rodzinne	
placówki ogółem	12
miejsca ogółem	190
wychowankowie ogółem	149
wychowankowie półsieroty	39
wychowankowie w wieku 0-3 lat	2

PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008
Placówki interwencyjne	
placówka	1
miejsca	28
wychowankowie ogółem	24
wychowankowie pól sieroty	2
Placówki wsparcia dziennego	
Ogółem	
placówki wsparcia dziennego	377
korzystający (stan w dniu 31 XII)	5 690
w placówkach wielofunkcyjnych	
placówki wsparcia dziennego	5
korzystający (stan w dniu 31 XII)	90
Placówki wielofunkcyjne	
placówki	7
wychowankowie przebywający całodobowo (według stanu w dniu 31 XII)	438
korzystający z formy dziennej (według stanu w dniu 31 XII)	90

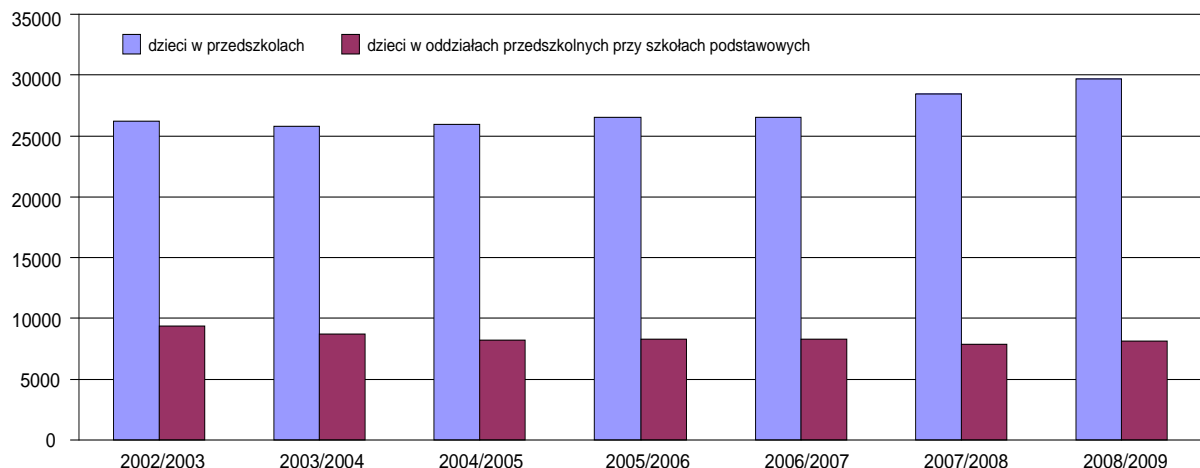
Oświata i wychowanie

W roku szkolnym 2008/09 funkcjonowało 639 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 265 przedszkoli 1 zespół wychowania przedszkolnego, 15 punktów przedszkolnych i 358 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. W stosunku do roku szkolnego 2002/03, liczba placówek zwiększyła się o 0,7%. Większość przedszkoli zlokalizowana jest w miastach (82,6%). Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych stanowią 56,0% wszystkich placówek i dominują na wsi (67,3%).

W porównaniu z rokiem szkolnym 2002/03 przybyło 438 miejsc w przedszkolach, według stanu w końcu września 2008 r. przedszkola oferowały 28,7 tys. miejsc dla przedszkolaków. Przeciętnie jedno przedszkole posiadało 102 miejsca (o 4 miejsca więcej niż 6 lat wcześniej).

W roku szkolnym 2008/09 wychowaniem przedszkolnym objęto 37,9 tys. dzieci, tj. o 6,0% więcej niż w roku szkolnym 2002/03. W zajęciach uczestniczyło 96,5% (wobec 97,4% w roku szkolnym 2002/03) dzieci w wieku 3–6 lat. W miastach do placówek uczęszczało 83,3% dzieci, a na wsi tylko 16,7%.

W końcu września 2008 r. spośród wszystkich dzieci uczestniczących w zajęciach przedszkolnych 84,9% korzystało z posiłków (wobec 73,5% w 2002 r.).

Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w województwie zachodniopomorskim

W związku z malejącą liczbą dzieci w wieku 7–12 lat, systematycznie maleje liczba uczniów w szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2008/09 uczyło się w nich 100,0 tys. dzieci, tj. o 24,9% mniej w porównaniu z rokiem szkolnym 2002/03. Liczba podstawówek regularnie maleje i w roku szkolnym 2008/09 była mniejsza o 60 (tj. o 10,4%) w porównaniu z rokiem szkolnym 2002/03.

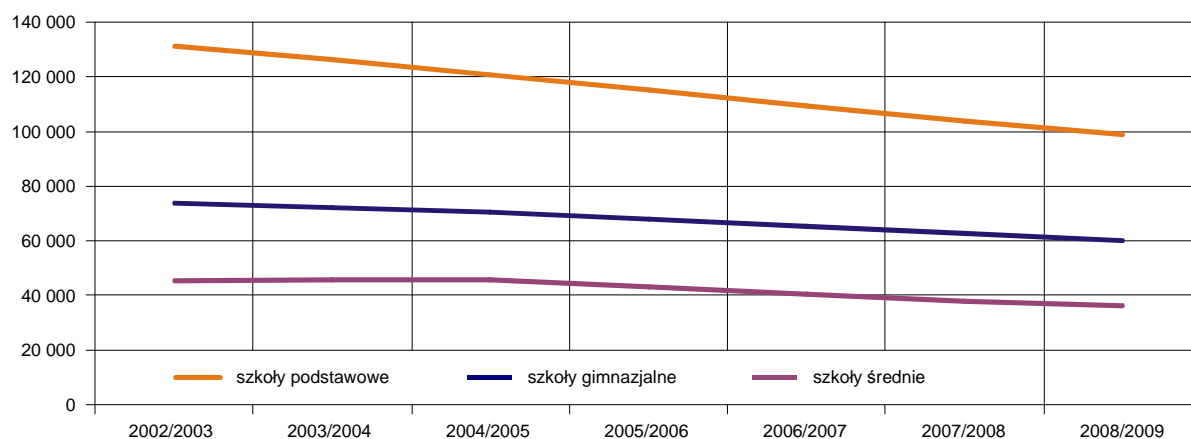
Maleje również populacja uczniów gimnazjów. W stosunku do roku szkolnego 2002/03 ich liczba zmniejszyła się o 18,4%. Nie wpływa to jednak na likwidację placówek tego typu – liczba gimnazjów w porównaniu z rokiem szkolnym 2002/03 wzrosła o 21 (tj. o 7,4%).

Podobnie jak liczba uczniów, maleje liczba absolwentów szkół podstawowych i gimnazjów. Liczba absolwentów szkół podstawowych z roku szkolnego 2007/08 wyniosła 18,9 tys. i była niższa o 20,9% w porównaniu z rokiem szkolnym 2002/03, natomiast w gimnazjach (19,7 tys. osób) była niższa o 20,1%.

W roku szkolnym 2008/09 w województwie zachodniopomorskim działało 413 szkół ponadgimnazjalnych. Do liceów ogólnokształcących (łącznie z uzupełniającymi) uczęszczało 29,1 tys. uczniów, tj. o 14,1% mniej niż w roku szkolnym 2002/03. Liczba uczniów kontynuujących naukę w szkołach zawodowych dla młodzieży wyniosła 35,7 tys. (o 16,4% mniej).

Liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży z roku szkolnego 2007/08, wyniosła 19,1 tys., zmniejszyła się o 16,6% w stosunku do roku szkolnego 2002/03. Ponad połowa wszystkich absolwentów ukończyła licea ogólnokształcące (53,9%), a 23,2% – technika.

Uczniowie w szkołach w województwie zachodniopomorskim

Dane dotyczące udziału dzieci i młodzieży uczącej się języków obcych jako przedmiotu obowiązkowego pokazują, że w całym systemie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (bez szkół policealnych) dominuje język angielski, którego w roku szkolnym 2008/09 uczyło się 72,8% ogółu uczniów. Na dalszych pozycjach były kolejno: język niemiecki (46,4%), rosyjski (1,4%) i francuski (1,3%).

Z roku na rok wzrasta liczba komputerów we wszystkich typach szkół. Rośnie też liczba komputerów z dostępem do Internetu. W roku szkolnym 2008/09 większość szkół podstawowych (96,6%), gimnazjów (79,5%) i liceów ogólnokształcących (76,7%) posiadała komputery w swoich placówkach.

W roku szkolnym 2008/09 w szkołach województwa zachodniopomorskiego (bez szkół policealnych) działało 9,6 tys. kół (klubów, zespołów), a w różnych formach zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych w szkołach uczestniczyło 136,3 tys. uczniów. Największy odsetek uczniów (33,4%) wszystkich zajęć pozalekcyjnych uczęszczało na zajęcia związane z wiedzą ogólną w zakresie przedmiotów szkolnych. Popularnością cieszyły się także koła sportowe (23,4%) i artystyczne (16,5%).

Ochrona zdrowia

W 2008 r. opiekę medyczną nad pacjentami sprawowało 2225 lekarzy specjalistów, spośród których 132 osób to specjaliści pediatrii, a 43 – specjaliści neonatologii. W porównaniu z 2004 r. dostęp do lekarzy wymienionych specjalizacji pogorszył się. W 2008 r. na 1 lekarza pediatrę przypadało 2632 dzieci i młodzieży w wieku do 18 lat, a na 1 lekarza neonatologa – 423 noworodki żywo urodzone, natomiast w 2004 r. odpowiednio 1271 i 284 dzieci.

W 2008 r. w województwie zachodniopomorskim w 32 szpitalach ogólnych na przyjęcie pacjentów przygotowanych było 7971 łóżek. Liczba łóżek dla dzieci i młodzieży do 18 lat wyniosła 1488, w tym 523 stanowiły miejsca dla noworodków, a 150 – inkubatory.

Mimo zmniejszającej się liczby łóżek w szpitalach ogólnych, rośnie liczba leczonych pacjentów, w tym również dzieci. W 2008 r. 15,9% z ogółu wszystkich leczonych stanowiły dzieci i młodzież do lat 18, podczas gdy w 2004 r. udział ten stanowił 15,6%.

STAN ZDROWIA DZIECI I MŁODZIEŻY ZE STWIERDZONYMI SCHORZENIAMI W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		W tym w wieku:									
			0 – 2		3 – 4		5 – 9		10 – 14		15 – 18	
	2004	2008	2004	2008	2004	2008	2004	2008	2004	2008	2004	2008
Ogółem	80872	70299	8678	7660	9216	8181	18927	16265	23638	20197	20413	17996
Nowotwory.	435	534	38	52	34	44	82	101	129	140	152	197
Niedokrwiłości	5544	6838	1795	1725	1065	1065	920	1677	823	1128	941	1243
Choroby tarczycy.	947	1379	103	194	56	116	124	203	223	346	441	520
Cukrzyca	524	658	4	9	18	22	80	122	194	224	228	281
Niedożywienie	1025	994	149	151	121	141	270	234	281	253	204	215
Otyłość	4064	5350	235	247	439	556	808	1096	1425	1776	1157	1675
Zaburzenia odżywiania	617	543	84	110	78	96	145	112	177	116	133	109
Upośledzenie umysłowe	1797	1759	98	79	145	167	361	378	615	565	578	570
Padaczka	1868	1965	60	85	117	131	439	444	655	621	597	684
Dziecięce porażenie mózgowie.	1188	1065	87	114	140	111	334	229	389	311	238	300
Zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	5419	5709	130	125	387	481	1055	1233	2003	1950	1844	1920
Dychawica oskrzelowa.	11877	14925	710	1033	1369	2015	3742	4538	3699	4453	2357	2886
Alergie pokarmowe	3577	5051	1157	1495	708	1084	837	1142	528	771	347	559
Alergie skórne	6534	7514	1634	1964	1362	1502	1470	1597	1076	1305	992	1146
Zniekształcenia kręgosłupa	16090	16208	51	55	341	466	3263	3175	6795	6582	5640	5930
Choroby układu moczowego	3711	4446	504	546	561	653	962	1054	836	1091	848	1102
Wady rozwojowe	3214	3772	592	726	564	582	880	928	696	864	482	672
Zaburzenia rozwoju	3213	3471	363	481	418	532	834	951	915	889	683	618

Od 2004 r. można zaobserwować również wzrost liczby pacjentów małoletnich zarejestrowanych w poradniach leczenia zaburzeń. W 2008 r. w województwie zachodniopomorskim z powodu zaburzeń psychicznych leczono 2742 pacjentów w grupie wiekowej 0-18 lat (ponad 9% wszystkich pacjentów z tego rodzaju zaburzeniami). Najczęściej występowały tu dysfunkcje zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i wieku młodzieńczym, z powodu których leczonych było 1275 osób w wieku do 18 lat. Wśród dzieci i młodzieży leczeniu z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych poddano 81 osób, natomiast z powodu używania alkoholu – 48 osób.

Jedną z form udzielania pomocy w ramach ochrony zdrowia jest ratownictwo medyczne. W 2008 r. podczas akcji ratowniczych udzielono pomocy 11,1 tys. osobom w wieku do 18 lat (w 2004 r. – 16,0 tys.).

W zakresie ratownictwa medycznego pomoc udzielana była również w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych lub izbach przyjęć. W 2008 r. objętych nią zostało 26,7 tys. dzieci i młodzieży. Osobom w tej grupie wiekowej najczęściej udzielano świadczeń z zakresu chirurgii urazowo-ortopedycznej (12,1 tys. osób) oraz z zakresu pediatrii (6,5 tys. osób).

Na koniec 2008 r. w województwie zachodniopomorskim funkcjonowało 18 żłobków oraz 8 oddziałów żłobkowych przy przedszkolach. Placówki te dysponowały łącznie 1749 miejscami (wzrost o 17,6% w stosunku do 2004 r.). W 2008 r. opieka w żłobkach i oddziałach żłobkowych obejmowała 3152 dzieci, tj. o 197 więcej niż w 2004 r.; na każde 1000 dzieci w wieku do 3 lat do żłobka uczęszczało 34 dzieci (w 2004 r. – 28).

Najliczniejszą grupę stanowiły dwulatki (26,6% ogółu dzieci przebywających w żłobkach i oddziałach żłobkowych). Przeciętny pobyt dziecka w placówce wyniósł 92 dni (w 2004 r. – 81 dni).

Uczestnictwo w kulturze i sporcie

W województwie zachodniopomorskim w 2008 r. działało 387 bibliotek publicznych i ich filii, w tym 28 bibliotek publiczno-szkolnych oraz 6 filii bibliotecznych dla dzieci i młodzieży. W 2008 r. dzieci i młodzież w wieku do 19 lat stanowili 40,2% wszystkich czytelników bibliotek publicznych w województwie. W porównaniu z rokiem 2004 udział tej grupy wiekowej wśród czytelników placówek bibliotecznych obniżył się o 6,1 pkt. proc. Uczniowie stanowili 43,2% zarejestrowanych czytelników (w 2004 r. – 47,9%).

W 2008 r. 22 muzea i oddziały muzealne odwiedziło 114 tys. młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach (o 30,6% mniej niż w 2004 r.). Największym powodzeniem wśród zwiedzającej młodzieży cieszyły się, podobnie jak w 2004 r., muzea o profilu regionalnym (41,7% zwiedzającej młodzieży) i historycznym (23,4%). W 2008 r. muzea i oddziały muzealne przeprowadziły 1661 lekcji muzealnych w ramach 278 tematów, w których wzięło udział 35,3 tys. uczniów. Największą aktywność pod względem liczby przeprowadzonych zajęć podejmowały muzea regionalne, gdzie w 178 lekcjach muzealnych uczestniczyło 14,1 tys. uczniów.

W województwie zachodniopomorskim w 2007 r. działalność prowadziło 35 domów kultury, 66 ośrodków kultury, 36 klubów i 290 świetlic. W 829 amatorskich zespołach artystycznych działało 7,2 tys. dzieci i młodzieży w wieku do 15 lat (59,1% ogółu wszystkich członków). W 495 kołach i klubach organizujących zajęcia tematyczne działało natomiast 3,9 tys. dzieci i młodzieży do 15 lat. Zorganizowano 133 kursy o różnej tematyce, w których uczestniczyło 944 dzieci i młodzieży w wieku do 15 lat.

W różnych formach zajęć organizowanych przez 29 placówek oświatowo-wychowawczych w 2008 r. uczestniczyło 110,3 tys. dzieci i młodzieży (o 58,8% więcej niż w 2002 r.), w tym 48,3 tys. osób uczestniczyło w zajęciach artystycznych, 49,9 tys. w zajęciach sportowych, a 3,5 tys. w zajęciach przedmiotowych.

W województwie zachodniopomorskim w 2008 r. funkcjonowały 643 kluby sportowe oraz 1192 sekcje sportowe. W porównaniu z 2002 r. możemy zaobserwować znaczący wzrost klubów sportowych (o 41,6%) i sekcji (o 35,3%). Dzieci i młodzież systematycznie uprawiająca sport w klubach sportowych (30,9 tys.) stanowiła w 2008 r. 8,9% ludności województwa w wieku 0–18 lat. Wskaźnik ten był wyższy niż w roku 2002 (o 2,6 pkt. proc.).

W 2008 r. w sekcjach sportowych w województwie zachodniopomorskim ćwiczyło 33,8 tys. juniorów i junierek. Największym powodzeniem cieszyły się gry zespołowe: piłka nożna (34,9% ćwiczących), siatkówka (8,4%), koszykówka (6,4%) i piłka ręczna (5,8%), a także lekkoatletyka (9,2%), pływanie (4,9%) i karate (2,7%).

KLUBY SPORTOWE W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2004	2006	2008
Kluby	454	458	630	643
Członkowie	39890	39018	47718	44440
Ćwiczący ogółem	36120	34985	43512	43068
Ćwiczący mężczyźni	27438	26200	32488	32203
Ćwiczący kobiety	8682	8785	11024	10865
Ćwiczący do lat 18 ogółem	26229	25487	31429	30930
Ćwiczący do lat 18 chłopcy	–	18115	22153	21886
Ćwiczący do lat 18 dziewczęta	–	7372	9276	9044
Sekcje sportowe	881	955	1203	1192
Trenerzy	415	401	520	547
Instruktorzy sportowi	786	807	966	1041
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	503	506	613	652

Bezpieczeństwo publiczne

Niepokojącym zjawiskiem jest obserwowany w ostatnich latach wzrost liczby przestępstw z udziałem nieletnich. Według danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie w 2008 r. w województwie zachodniopomorskim zanotowano 4593 przypadki przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, tj. o 43,2% więcej niż w 2002 r. Czyny karalne nieletnich stanowiły 8,6% ogółu przestępstw stwierdzonych, wobec 4,4% w 2002 r.

W strukturze przestępczości nieletnich dominują czyny o charakterze kryminalnym, a najczęściej popełniane to kradzież mienia prywatnego i kradzież z włamaniem, które stanowią 32,9% wszystkich przestępstw dokonanych przez dzieci i młodzież.

Na szczególną uwagę zasługuje znaczny wzrost liczby przestępstw uznanych jako niebezpieczne dla życia i zdrowia – udział w bójce lub pobiciu oraz powodujących uszczerbek na zdrowiu (odpowiednio o 86,5% i 83,7% w porównaniu z 2002 r.).

CZYNY KARALNE POPEŁNIONE PRZEZ NIELETNICH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2008
	w liczbach bezwzględnych	
OGÓŁEM	3208	4593
w tym:		
Przestępstwa narkotykowe	297	453
Kradzież rzeczy	563	793
Rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	266	381
Kradzież z włamaniem	1048	718
Uszczerbek na zdrowiu	123	226
Udział w bójce lub pobiciu	104	194

Obserwuje się poprawę bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na drogach, na co wskazuje malejąca liczba ofiar wypadków osób w wieku do 17 lat. W 2008 r. w wypadkach drogowych uczestniczyło 309 dzieci (o 34,0% mniej niż w 2002 r.), w tym 15 poniosło śmierć, a 294 zostało rannych.

W 2008 r. w województwie zachodniopomorskim miało miejsce 200 wypadków drogowych z udziałem dzieci w wieku do 14 lat. W zdarzeniach tych zginęło 5 dzieci, a 187 doznało obrażeń. W stosunku do 2002 r. liczba wypadków zmalała o 99 (o 33,1%), liczba zabitych dzieci – o 9, a rannych – o 114.

OFIARY WYPADKÓW DROGOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2008
	w liczbach bezwzględnych	
Wypadki z udziałem dzieci do lat 14	299	200
Ofiary wypadków (dzieci i dorośli)	440	342
śmiertelne (dzieci i dorośli)	31	20
ranni (dzieci i dorośli)	409	322
w tym:		
Ofiary wypadków (dzieci do lat 17)	468	309
śmiertelne (dzieci do lat 17)	26	15
ranni (dzieci do lat 17)	442	294
Ofiary wypadków (dzieci do lat 14)	315	192
śmiertelne (dzieci do lat 14)	14	5
ranni (dzieci do lat 14)	301	187